

Độc tài và chiến tranh

Trong thời gian gần đây, nhất là trong hai tháng vừa qua, khắp nơi trên thế giới mọi người nhìn tivi đều hồi hộp theo dõi những biến chuyển dẫn đến chiến tranh giữa Hoa Kỳ và Iraq. Trong những biến chuyển này, có hai sự kiện nổi bật :

1. Iraq đã bị tàn phá quy mô do sự tấn công ô ạt của quân đội Hoa Kỳ, đặc biệt là của không quân, sử dụng những vũ khí tối tân hạng như ; chế độ Saddam Hussein đã sụp đổ một cách nhanh chóng và toàn vẹn ;

2. Sự sụp đổ này tạo ra một tình trạng vô chính phủ, dân chúng tự do cướp bóc trong cảnh

hỗn loạn hoàn toàn ; đồng thời, các dịch vụ công cộng (điện, nước, chuyên chở, bệnh viện) bị giảm hoặc ngừng hoạt động. Phần khác, cũng vì không có an ninh, an toàn nên chợ búa, các tiệm, đều phải đóng cửa, và dân chúng lâm vào cảnh khốn cùng, gây ra một tình trạng thiếu thốn nguy cấp.

Hai sự kiện trên đây là những sự kiện đáng làm cho chúng ta đặc biệt chú ý và suy ngẫm.

Cuộc chiến giữa Iraq và Hoa Kỳ có nhiều nguyên do. Một trong những nguyên do chính là chế độ Saddam Hussein là một chế độ độc tài hạng nặng. Quyền lực của Saddam tuyệt đối. Đảng Baath, đảng chính quyền, là công cụ của ông ta. Cùng với đảng này, Saddam áp đặt lên dân chúng Iraq một chế độ độc tài toàn trị và khủng bố tàn ác theo mô hình của chế độ Stalin. Tính cách khủng bố và tàn ác này được phơi bày ra sau khi chế độ sụp đổ, và dân chúng dám nói lên những gì mình đã chịu đựng hay mục kích trong 35 năm Saddam cầm quyền.

Nhưng điểm đáng để ý nhất là : vì nắm quyền tuyệt đối trong nước, không gặp trở ngại gì, muốn làm gì thì làm, Saddam bị rơi vào tâm lý tương tự trong sự đối xử với quốc tế. Ông ta không những đã dùng bạo lực tàn bạo đối với dân Iraq các vùng Shi'it và Kurd, mà còn gây chiến với Iran và Kuwait để thị uy. Hai cuộc chiến này đã gây thiệt hại lớn cho Iraq : cuộc chiến với Iran đã làm cho Iraq chết hàng trăm ngàn người và cuộc chiến với Kuwait đã đưa đến sự can thiệp mãnh liệt của Hoa Kỳ. Nhân danh Liên Hiệp Quốc, Hoa Kỳ đã cầm đầu một lực lượng lớn, đánh bại Iraq và áp đặt nhiều điều kiện chế tài gắt gao.

Saddam đã dùng đủ cách, đủ kế để tránh né thì hành những chế tài của Liên Hiệp Quốc. Ông ta đã ngăn cản không cho phái đoàn thanh tra của Liên Hiệp Quốc kiểm soát việc giải giới Iraq, đặc biệt là sự chế tạo các vũ khí hóa học, vi trùng hay nguyên tử, có thể giết hại nhiều

người. Sau vụ Trung Tâm Thương Mãi Quốc tế ở New York bị quân khủng bố Ben Laden tấn công vào tháng 9 năm 2001, Hoa Kỳ rất lo ngại bị tấn công lần nữa, nên rất gắt gao về việc đòi giải giới các quốc gia có thể đe dọa trực tiếp hay gián tiếp Hoa Kỳ, trong đó có Iraq.

Saddam tin rằng Hoa Kỳ không làm gì Iraq được vì Liên Hiệp Quốc không để cho Hoa Kỳ tấn công mình. Và quen toàn quyền, và vì quen được mọi người sợ mình, ông ta không chịu nghe những lời cảnh cáo của các lãnh đạo các nước. Đây là một bài học mà chế độ độc tài đã học được sau khi quá trễ : nắm bá quyền trong nước không hẳn

là nắm luôn được bá quyền trên trường quốc tế ; trong nước không ai đánh bại được mình không có

MUỐN TRÁNH TAI HỌA CHIẾN TRANH VÀ HỖN LOẠN :

1. Đừng để độc tài nắm quyền

2. Phi chính trị hóa các cơ sở hành chánh và chuyên môn

nghĩa là ở ngoại quốc cũng vậy. Ông ta lại tin rằng quân đội và các lực lượng khác của ông ta mạnh lắm, và Hoa Kỳ không dễ dàng đánh bại ông được. Độc tài đã dẫn Saddam đến độc đoán, kiêu căng và mù quáng, rồi dẫn đến sụp đổ. Nhưng cùng với sự sụp đổ này, rất nhiều cơ sở của Iraq cũng bị dội bom và tàn phá. Nhiều binh sĩ đã chết vô ích vì bom đạn, một số thường dân cũng bị chết lây, hay thương tích nặng. Nói chung, cuộc chiến với Hoa Kỳ là một tai họa lớn cho quốc gia và nhân dân Iraq. Nó là hậu quả trực tiếp do chế độ độc tài mù quáng của Saddam gây ra.

Chính trị hóa và hỗn loạn

Một trong những cảnh làm cho mọi người xem tivi phải để ý và suy ngẫm là cảnh dân chúng cướp bóc tràn lan, có thể nói là vui vẻ, và tự do. Không những họ ôm đầy hai tay, mà còn mang xe bò, xe ô tô, và ngay cả xe cam nhông, chở đi những đồ cướp bóc. Đặc biệt hơn nữa là họ không tỏ ra ngại ngùng, e dè gì cả, và không gặp một sự ngăn chặn nào, tuy rằng trên đường phố có quân đội Mỹ qua lại.

Lính Mỹ chỉ nhìn, không can thiệp, vì nhiệm vụ của họ là lùng đánh lực lượng quân sự Iraq chứ không phải làm cảnh sát bảo vệ vệ tài sản công cộng hay tư nhân, và họ được lệnh không can thiệp. Về phần Iraq, tất cả những lực lượng có nhiệm vụ duy trì an ninh trật tự công cộng đều vắng mặt ; những người này đang lẩn trốn vì sợ dân chúng hành hung, vì là những đại diện của một chính quyền độc ác bị dân chúng thù ghét. Thật ra cũng không còn ai điều khiển họ nữa, những người lãnh đạo và các cấp chỉ huy cơ quan công quyền đã lanh chân bỏ trốn trước rồi.

Dưới thời Saddam, tất cả các cơ quan hành chánh, kể cả cảnh sát, đều bị chính trị hóa hoàn toàn. Các trưởng cơ quan đều là người thuộc đảng Baath của Saddam. Họ đã dựa thế Saddam và đảng Baath để hiếp đáp, sách nhiễu và

bóc lột dân chúng. Họ chỉ tồn tại và hoành hành được khi Saddam còn nắm quyền. Một khi Saddam đã bị lật đổ thì họ tất nhiên biết rằng dân chúng sẽ trừng phạt họ, và đã lần trốn hết. Kết cục là các cơ quan hành chính, nhất là cảnh sát, đều mất đầu và mất hiệu lực. Trong thủ đô Baghdad, cũng như tại các thành phố và thị trấn khác, các cơ sở nhà nước đều bị bỏ ngỏ, mặc cho dân chúng tràn vào cướp phá.

Một đặc điểm của sự cướp bóc này là dân chúng chỉ nhắm vào những cơ quan, công sở nhà nước : các dinh thự của Saddam và những nhân viên cao cấp trong chính quyền, các cơ sở công cộng. Đối với người dân, sống hàng chục năm trong cảnh đói rách trong khi các kẻ cầm quyền dùng tài sản của quốc gia để xây cất dinh thự nguy nga để sống một cách đế vương, những của cải đó là đồ ăn cắp của dân, nghĩa là của họ, và hành động cướp bóc của họ chỉ là lấy lại những gì mà họ đã bị ăn cắp. Do đó, mọi người tha hồ cướp bóc, không ai cảm thấy thấy tội lỗi hay lương tâm cắn rứt gì cả.

Về dịch vụ công cộng (điện, nước, chuyên chở, y viện), tình hình cũng hỗn loạn. Các cơ sở, một phần bị bom đạn làm hư hỏng, một phần bị cướp bóc, nhất là các bệnh viện, hoàn toàn thiếu an ninh và nhân viên phụ trách. Thiếu an ninh vì, như đã thấy ở trên, lực lượng cảnh sát bảo vệ bỏ trốn ; thiếu nhân viên phụ trách vì trong tình trạng chiến tranh, cơ sở bị bom đạn, không ai dám đến sở làm ; thêm nữa, các trưởng nhiệm sở là những người được bổ nhiệm vì lý do chính trị, cũng đã bỏ trốn cả rồi. Do đó, mọi phục vụ công cộng đều ngưng trệ.

Điều này cho thấy, nếu những cơ sở hành chính và chuyên môn đều bị chính trị hóa thì dễ dẫn đến hỗn loạn, gây khốn đốn cho dân, khi chế độ độc tài sụp đổ, khủng hoảng chính trị và xã hội là điều không tránh khỏi.

Thử so sánh tình trạng Iraq ngày nay với tình trạng Việt Nam trong thời gian 1945-1975. Trong khoảng thời gian này, Việt Nam đã xảy ra nhiều vụ thay đổi chính quyền, nhưng xã hội Việt Nam đã không rơi vào cảnh hỗn loạn, cướp bóc qui mô và trắng trợn như Iraq ngày nay sau khi chế độ Saddam bị loại. Đó là vì hành chính và các cơ sở chuyên môn của Việt Nam đã không bị chính trị hóa. Nếu có thay đổi là ở cấp thượng tầng, các cơ quan hành chính, kể cả ngành cảnh sát, và chuyên môn vẫn sinh hoạt bình thường trong thời gian chuyển tiếp. Nhưng trong tình trạng Việt Nam hiện nay, không có gì bảo đảm xã hội Việt Nam có được may mắn như trước khi chế độ cộng sản sụp đổ.

Trách nhiệm của những người cộng sản lý tưởng

Tình trạng Việt Nam hiện nay tương tự như tình trạng Iraq dưới chế độ Saddam và đảng Baath. Các cơ quan nhà nước đều bị chính trị hóa hoàn toàn. Không những thành viên các cơ chế thuần túy chính trị, như nội các, quốc hội, và các tổ chức ngoại vi như Mặt Trận Tổ Quốc, mà tất cả các cơ quan hành chính, cùng các cơ sở chuyên môn đều nằm trong tay những đảng viên đảng cộng sản. Trong nhãn quan của dân chúng họ là người của chế độ cộng sản, đại

diện của đảng, chia sẻ quyền hành, lợi lộc của quốc gia với nhau. Khi chế độ tan rã, hay đột ngột bị lật đổ trong một biến cố - có thể xảy ra một cách bất ngờ và đột ngột, thành phần nhân sự này đều bị coi như là "người của chế độ" sẽ tự động lần trốn ; trật tự công cộng và các cơ quan hành chính, cùng dịch vụ công cộng, đương nhiên là sẽ thiếu người đảm nhiệm, cảnh hỗn loạn và cướp bóc là điều tất yếu sẽ diễn ra.

Muốn tránh tình trạng trên đây, chính quyền đương nhiệm phải phi chính trị hóa ngay các cơ quan hành chính, kể cả cảnh sát, và các cơ sở chuyên môn phòng hờ khi gặp biến cố thay đổi chế độ đột ngột, bộ máy quốc gia vẫn có thể tiếp tục bảo đảm an ninh, gìn giữ trật tự và cung cấp những dịch vụ cần thiết trong thời gian chuyển tiếp.

Ai có thể làm được những việc trên đây ? Đó là những người cộng sản lý tưởng ở trong, hay ngoài, chính quyền, có đủ tư cách nhất để làm việc đó. Chắc họ cũng đã nhìn thấy cảnh hỗn loạn và cướp bóc ở Iraq trên tivi, và không muốn tình trạng đó xảy ra ở Việt Nam khi xảy ra tình trạng khẩn trương. Họ có trách nhiệm vận động tránh cho đất nước tình trạng của Iraq tháng 4-2003.

Việc làm trên đây nay tương đối dễ hơn trước, vì ngày nay ai cũng chấp nhận, không công khai thì ngầm ngầm, rằng chế độ "xã hội chủ nghĩa" Việt Nam bắt buộc phải chấm dứt vì, theo Mác, một chế độ đã mang trong lòng hạt nhân thay đổi không sớm thì muộn xã hội đó sẽ bị thay thế. Đó là một quy luật phát triển xã hội. Và đã là "quy luật" thì không chế độ nào thoát khỏi.

Những người cộng sản còn chút lương tâm và lòng yêu nước, hãy chuẩn bị sự thay đổi chế độ xảy ra êm thấm.

Tôn Thất Thiện

Ottawa, tháng 4-2003

"Thế chế của Việt Nam phải là thế chế dân chủ đa nguyên, tôn trọng mọi khác biệt và dành chỗ đứng ngang nhau cho mọi người và cho mỗi người. Nhà nước phải thực sự tản quyền, cho phép các địa phương tự tổ chức sinh hoạt của mình theo những điều kiện đặc biệt. Nhà nước tự coi như có sứ mệnh phục vụ xã hội dân sự và tạo điều kiện để xã hội dân sự phát triển và đem lại phúc lợi cho đất nước. Nhà nước đặt nền tảng trên thỏa hiệp thay vì xung khắc, không áp dụng một cách máy móc nguyên tắc thiếu số phục tùng đa số. Nhà nước coi công bằng xã hội là một ưu tư thường trực. Nhà nước dân chủ đất nước phải là một nhà nước nhẹ, tuyệt đối tôn trọng và thực thi luật pháp, tập trung vào sứ mệnh hòa giải những tranh chấp, trọng tài các quan hệ trong xã hội dân sự và chế tài những vi phạm".
(*Thành Công Thế Kỷ 21*, cf. Tóm lược, tr.134).

Đọc và cổ động Thông Luận